

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 5196/2018
12.02.2020. године
Београд

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија Браниславе Апостоловић, председника већа, Бранислава Босиљковића и Данијеле Николић, чланова већа, у правној ствари тужиоца АА из ..., против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Милијан Радовановић, адвокат из ..., ради раскида уговора, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж. 3186/18 од 04.05.2018. године, у седници већа одржаној 12.02.2020. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3186/18 од 04.05.2018. године и предмет враћа другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Краљеву П. 853/17 од 17.10.2017. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се раскине споразум о конституисању стварне службености закључен и оверен пред тим судом 26.01.2010. године под бројем Ов. .../..., између њега и туженог, као неоснован. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженом надокнади трошкове парничног поступка у износу од 103.500 динара.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3186/18 од 04.05.2018. године, ставом првим изреке, жалба тужиоца и жалба туженог су усвојене па је преиначена пресуда Основног суда у Краљеву П. 853/17 од 17.10.2017. године и пресуђено. Ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев и раскинут споразум о конституисању стварне службености закључен и оверен пред Основним судом у Краљеву Ов. .../... дана 26.01.2010. године, између тужиоца и туженог. Ставом трећим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове парничног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену благовремено је изјавио ревизију тужени, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

По оцени Врховног касационог суда, поднета ревизија је дозвољена на основу члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14 и 87/18 – у даљем тексту: ЗПП). Испитујући правилност и законитост побијане пресуде применом члана 408. истог закона, оцењено је да је ревизија основана.

Према утврђеном чињеничном стању, странке су закључиле и пред судом овериле Споразум о конституисању стварне службености Ов.бр. .../... од 26.01.2010. године, којим су предвиделе да тужени уз помоћ својих извођача, употребом неопходног оруђа, алата и машина, постави цеви страном ближом до реке Студенице, на кп.бр. ..., ..., ..., ..., ..., .../..., .../... и ..., као послужних добара, за потребе одвођења воде трасом која одговара техничким условима постављања цевовода у мини хидроелектрану, као повласног добра. Споразум је закључен без накнаде, а у име туженог га је по овлашћењу потписао његов отац. Тужиоцу је као и осталим потенцијалним власницима послужних добара усмено обећано снабдевање струјом са будуће мини хидроелектране. У катастарском оперативном тужилац се водио као власник наведених парцела, међутим, за неке од парцела обухваћених споразумом нису извршене промене власништва у јавним књигама. Парцела кп.бр. ... КО ... је по уговору о трампи још од 2002. године била у својини тужиоцевог брата ВВ, који је на тој парцели изводио и одређене грађевинске радове, а по уговору о доживотном издржавању од 24.12.1988. године, закљученом између тужиоца као даваоца издржавања и његовог оца ГГ, као примаоца издржавања, предвиђено је да половина кп.бр. ..., ..., ..., ..., .../..., .../... и ... КО ... након смрти примаоца издржавања припадне тужиоцу, па су само делови тих парцела били у власништву тужиоца. Наведене чињенице биле су познате и оцу туженог приликом потписивања споразума, па је тужени од тужиоцевог брата ДД затражио сагласност за конституисање службености преко парцела у његовом поседу, али је тужиоцев брат одбио да му да сагласност. Такође, ни од осталих власника суседних парцела тужени није добио сагласност за постављање цевовода а пролаз преко истих био је неопходан за реализацију службености предвиђене спорним споразумом.

Код овако утврђеног чињеничног стања, правноснажном пресудом Основног суда у Краљеву П. 443/12 од 25.04.2016. године, донетом у овом спору, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је споразум о конституисању службености ништав правни посао и да не производи правно дејство јер нису испуњени услови из члана 103. став 1. ЗОО.

Тужилац је евентуалним тужбеним захтевом тражио да се раскине предметни споразум на основу члана 133. став 1. Закона о облигационим односима. Налазећи да тужилац није доказао да су после закључења предметног споразума наступиле неке од околности које отежавају испуњење обавезе једне стране или због којих се не може остварити сврха уговора, првостепени суд је закључио да нису испуњени услови из наведене законске одредбе за раскид уговора, па је одбио тужбени захтев као неоснован.

Побијаном пресудом другостепени суд је оценио да је на правилно и потпуно утврђено чињенично стање првостепени суд погрешно применио материјално право, одредбе члана 133. став 1. и чл. 137. став 2 Закона о облигационим односима, па је преиначио првостепену пресуду и усвојио тужбени захтев.

По оцени Врховног касационог суда, основано се ревизијом оспорава побијана пресуда указивањем да другостепени суд није на основу утврђеног чињеничног стања на другачији начин применио материјално право преиначујући првостепену одлуку, већ је извршио оцену доказа на другачији начин и на основу измењеног чињеничног стања усвојио тужбени захтев, чиме је учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. погрешном применом члана 394. став 1. тачка 4. и

непримењивањем одредби члана 383. став 3. и 4. Закона о парничном поступку, а то је било од утицаја на доношење законите и правилне пресуде. Наведено призилази из чињенице да се чињенично стање из нижестепених одлука разликује на околност да ли су се после закључења предметног споразума о конституисању стварне службености промениле околности које отежавају испуњење обавезе једне стране или се због њих не може остварити сврха уговора, као и да ли је испуњење обавезе једне уговорне стране постало немогуће због догађаја за који не одговара ни једна ни друга страна.

Наиме, према образложењу првостепене пресуде, у конкретном случају нису испуњени услови за раскид уговора по члану 124. ЗОО јер не постоји обавеза тужиоца коју он мора извршити. Такође, тужилац није пружио доказе да су после закључења предметног споразума наступиле неке околности које отежавају испуњење обавезе једне стране или се због њих не може остварити сврха уговора јер су уговори о трампи и доживотном издржавању на које се позива закључени пре закључења предметног споразума.

Побијаном пресудом другостепени суд налази да је тужилац доказао своје чињеничне тврдње (чл.231. ЗПП) да се не може остварити сврха спорног споразума због околности које су тужиоцу саопштене од стране Републичког водопривредног института да се не могу изводити радови поред реке Студенице на наведеним парцелама које се простиру поред реке, која није у својини странака нити трећих лица, а за које околности тужилац није знао у моменту закључења споразума, па је очигледно да конкретне околности које су постојале и у време закључења предметног споразума отежавају испуњење обавеза из закљученог споразума због којих се не може остварити сврха споразума. По правном закључку другостепеног суда споразум више не одговара тужиоцевим очекивањима јер се не може поставити цевовод у мини хидроелектрану са које би се снабдевали струјом убудуће па би било неправилно одржати га на снази. На изнети начин, по оцени овог суда, другостепени суд је без отварања расправе изменио чињенично стање на основу кога је одлучио о основаности тужбеног захтева преиначењем одлуке.

Оцену основаности захтева за раскид уговора због промењених околности суд мора ценити у складу са одредбама чл.133. и 134. Закона о облигационим односима, које регулишу услове за раскид у случају наступања промењених околности у току трајања уговора. Одредбом члана 133. став 1. Закона о облигационим односима прописано је да ако после закључења уговора наступе околности које отежавају испуњење обавезе једне стране, или ако се због њих не може остварити сврха уговора, а у једном и у другом случају у тој мери да је очигледно да уговор више не одговара очекивањима уговорних страна и да би по општем мишљењу било неправично одржати га на снази такав какав је, страна којој је отежано испуњење обавезе, односно страна која због промењених околности не може остварити сврху уговора може захтевати да се уговор раскине. Према ставу 2. овог члана, раскид уговора не може се захтевати ако је страна која се позива на промењене околности била дужна да у време закључења уговора узме у обзир те околности или их је могла избећи или савладати. Сходно цитираним законским одредбама, уговор може бити раскинут ако по његовом закључењу, а пре испуњења обавеза, наступе околности које отежавају испуњење обавезе једне стране (први разлог), или ако се због тих околности не може остварити сврха уговора (други разлог), а у оба случаја у мери која уговор изводи из сфере очекивања уговорних страна и која, по општем мишљењу, његово одржавање чини неправичним, с тим што раскид не може тражити страна која је била дужна да те

околности узме у обзир још у време закључења уговора или их је могла избећи, односно савладати.

У конкретном случају, према становишту другостепеног суда, кључна околност која је наступила након закључења споразума о конституисању службености а која отежава испуњење обавеза из уговора односно због које се не може остварити сврха уговора па он више не одговара очекивањима тужиоца, јесте забрана водопривредног инспектора да тужени постави цеви поред реке Студенице према техничким условима у време закључења споразума. Међутим, записник водопривредног инспектора на који се другостепени суд позива, није изведен као доказ у првостепеном поступку нити је цењен од стране првостепеног суда, већ је приложен након закључења главне расправе, у једном од поднесака које је тужилац доставио након истека рока за жалбу, при чему је занемарена одредба члана 372. став 1. ЗПП, према којој, у жалби не могу да се износе нове чињенице и предлажу нови докази осим ако подносилац жалбе учини вероватним да без своје кривице није могао да их изнесе, односно предложи до закључења главне расправе. Записник на који се тужилац позива сачињен је 08.06.2001. године а тужилац није учинио вероватним да га без своје кривице није могао предложити до закључења главне расправе. Осим наведеног, предметни записник је нечитак и из њега не може утврдити да ли и каква забрана постоји и шта је наложено тужиоцу, нарочито ако се има у виду да је тужени уз ревизију доставио обавештење Републичке дирекције за воде, Одељења водне инспекције од 10.07.2018. године, којим га обавештавају да Водна инспекција није достављала никакво обавештење тужиоцу којим би био упозорен да би постављање цевовода за потребе мини хидроцентрале уз корито реке Студенице, Ровинског и Ђаковичког потока било у супротности са Законом о водама.

Побијаном пресудом није у довољној мери оцењен правни значај садржине уговорних обавеза јер је обавеза тужиоца била да омогући туженом постављање и несметано одржавање цевовода преко парцела које су у моменту закључења споразума биле уписане у јавним књигама као његово власништво, при чему је извођење радова од стране туженог условљено добијањем неопходних дозвола за изградњу мини хидроелектране, па није разјашњено због чега је испуњење обавезе тужиоца отежано и не одговара више његовим очекивањима, односно чини га неправичним, да ли је тужилац био дужан да новонастале околности узме у обзир у време закључења уговора и да ли је испуњење обавезе једне уговорне стране постало немогуће због догађаја за који не одговара ни једна ни друга страна, што је услов за примену чл.137. ЗОО.

Како је због учињене битне повреде одредаба парничног поступка чињенично стање остало непотпуно утврђено побијана пресуда је морала бити укинута јер се не може испитати ни са становишта правилне примене материјалног права.

У поновном поступку другостепени суд ће отклонити указане неправилности и донети правилну на закону засновану одлуку.

Са изнетих разлога, одлучено је као у изреци решења на основу члана 415. став 1. Закона о парничном поступку.

**Председник већа-судија
Бранислава Апостоловић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић